

Haberler

Lizbon'daki AB Uyuşturucu Ajansından

UYUŞTURUCU SORUNLARINA SAĞLIK VE SOSYAL MÜDAHALELER

EMCDDA uyuşturucu sorunlarına müdahale etme konusunda ilk Avrupa kılavuzunu yayınladı

(24.10.2017, LİZBON **AMBARGO 11:00 Merkez Avrupa Saati/10:00 Lizbon saati**) Daha önceden eroin kullanmış kişilerin sorunlarına nasıl müdahale yapılmalıdır? Oldukça güçlü fentaniller sebebiyle gerçekleşen ölümlere karşı nasıl üstesinden gelinebilir? Festivallerde ve kulüplerde uyuşturucu ve alkol kullanımından doğan zararlar nasıl önlenir? Bunlar, bugün **AB uyuşturucu ajansı (EMCDDA)** tarafından yayınlanan yeni bir Avrupa kılavuzunun ele aldığı sorulardan biridir ⁽¹⁾. 30 ülkeden edindiğiniz bilgilere dayanarak, **Health and social responses to drug problems: a European guide (Uyuşturucu sorunlarına karşı sağlık ve sosyal açıdan yapılan müdahaleler: Avrupa kılavuzu)** ajansın yasadışı uyuşturucu kullanımının sonuçlarına yönelik mevcut eylem ve müdahalelere ilişkin ön bir genel görünüm sunmaktadır. Uyuşturucu sorunlarına halk sağlığı planlaması bakımından yaklaşan kişilerin yanı sıra birinci derece sağlık çalışanları ve pratisyenlerine de fayda sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Bugün uyuşturucu kullanımı, bize karmaşık ve sürekli değişen bir dizi sorunun yanı sıra farklı ihtiyaç ve hedefleri ele alan geniş bir program çeşitliliği sunuyor. Bu yeni kılavuz, uyuşturucu alanındaki müdahalelerin nasıl daha iyi anlaşılabilir, hedeflenebilir ve sunulabilir, girişimlerin geliştirilmesi ve başarıyla uygulanması için yapı taşlarının sağlanması konularında pratik bir rehberlik sağlar.

EMCDDA Direktörü Alexis Goosdeel'e göre: "EMCDDA, daha sağlıklı ve daha güvenli bir Avrupa'ya katkıda bulunan politika ve programları planlama ve uygulama konusunda politika yapımcılarına ve uygulayanlara yardımcı olmayı taahhüt ediyor. Bu yenilikçi kılavuz, bugün uyuşturucu alanındaki başlıca halk sağlığı sorunlarını inceliyor ve etkili yanıtlar tasarlama, hedefleme ve uygulamaya koymanın çeşitli aşamalarında gezinmeye yardımcı olacak bir harita sunuyor. Bu amaçtan uzaklaşmamak için, uyuşturucu sorunlarına yanıt oluşturma sürecinde yer alanların yeni ortaklıklar kurmaya, yenilemeye ve geliştirmeye hazır olması gerekir. Bu pratik kılavuz, bu kişileri bugünün uyuşturucu sorunlarına yanıt verecek araçlar ile donatmakla kalmayıp, aynı zamanda yarının sorunlarına hazırlıklı olmalarını sağlar."

Kılavuz, uyuşturucu sorunlarına yönelik sağlık ve sosyal açıdan verilecek yanıtları aşağıdaki üç bakış açısıyla değerlendiriyor:

- farklı **tipte uyuşturucu kullanımı ve kullanım modelleriyle** ilişkili sorunlar;
- farklı **grupların** ihtiyaçları (örneğin: kadınlar, gençler, göçmenler, yaşlı uyuşturucu kullanıcıları); ve
- farklı **ortamlardaki** sorunlar (örneğin: hapisaneler, gece hayatı ortamları, festivaller, okullar, iş yerleri, yerel topluluklar).

İlk referans nokta olması amaçlanan bu yayın; önemli bilgileri, en iyi uygulama örneklerini ve politikalar ve uygulamaların etkilerini vurgulamak amacıyla özetler ve kullanıcı dostu yönlendirmeler içermektedir. Ayrıca, kanıtlar ve araçlara yönlendiren bağlantılar sayesinde çok çeşitli internet kaynaklarına ulaşma imkanı sağlamaktadır.

Kanıtla dayalı oluşturulan yanıtlar, Avrupa'da mesafe katediyor

Kılavuzda, kanıtla dayalı yanıtların Avrupa'da giderek artan bir oranda ilerleme katettiği ve mevcut finansal ortamda kısıt sağlık kaynaklarının iyi bir şekilde kullanımına hiç olmadığı kadar ilgi gösterildiği belirtilmektedir. Belirli bir müdahaleyi desteklemek için hangi kanıtın var olduğunu ve bunun nasıl kullanılacağını anlamının önemini vurgulamaktadır. Burada, keşfedilen farklı eylemler (Spotlight, s. 23) için "kanıt derecelendirmeleri" sağlar, ancak bir grupta veya ortamda geçerli olan çalışmaların farklı bir bağlamda başarısız olabileceğini vurgular. Kılavuzdan çıkan önemli bir mesaj, kanıtların kullanılmasının "devam eden bir süreç" olduğu ve araştırma, izleme ve en iyi uygulamaların paylaşımında işbirliği yoluyla bilgi tabanını geliştirmenin esas olduğudur. Kılavuz, kanıtla dayalı programların "Xchange" kayıt defteri ve yanıtların kalitesini yükseltmeye yarayan standartlar gibi çok çeşitli kaynakları içeren EMCDDA En iyi uygulamalar portalına yönlendiren bir bağlantı içerir (Spotlight, s. 164)⁽²⁾.

Temasa geçmenin ve yeni ortaklıklar kurmanın faydaları

Uyuşturucu sorunları çoğunlukla diğer sağlık sorunları ve sosyal sorunlarla etkileşir veya bir arada bulunur. Kılavuz, bu nedenle etkinliği ve verimliliği artırmak için diğer alanlarla (cinsel sağlık ve zihinsel sağlık hizmetleri, konut hizmetleri gibi) ortaklıklar kurmanın bir uyuşturucu hizmetinin değerini vurgulamaktadır (Spotlight, s. 31, s. 72). Sağlık sorunları açısından savunmasız olan yaşlı ilerlemiş opioid kullanıcıları ya da zihinsel sağlık sorunları olan uyuşturucu kullanıcıları gibi bazı gruplar, entegre bir hizmete özellikle ihtiyaç duyarlar. Kılavuzda bu durum "Hizmetler arasında etkili bir işbirliği, uyuşturucu sorunu olanların çoğunun karmaşık sağlık ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için şarttır" şeklinde belirtilmektedir.

Kılavuz, hapisaneler ve toplumsal sağlığı kuruluşları arasında kurulan ortaklıklar gibi Avrupa'daki işbirliğine dayalı bir dizi yaklaşımdan örnekler sunmaktadır; bunlar cezaevlerinde tedavi imkanı sağlanmasını ve mahkum serbest bırakıldıktan sonra da hizmetin devamlılığını kolaylaştıran çözümlerdir. Ayrıca kulüp sahipleri, polis, sağlık hizmetleri ve acil servisler ile belediyeler, gece hayatı ortamlarında uyuşturucu ve alkol kullanımından doğan zararları önlemek ve azaltmak için uyuşturucuyu müdahale hizmetleri ile birlikte çalışır (Bölüm 4.2)⁽³⁾. Hizmetlerin sunumunu iyileştirmek için yerel topluluklar ve uyuşturucu kullanıcılarıyla etkileşim kurmanın önemi de araştırılmıştır. Örnekler arasında, topluluğun ve uyuşturucu kullanıcısının göreceği zararı azaltabilecek uyuşturucu tüketim odaları konusundaki işbirliği (Spotlight, s. 156) ve tedavi ve yeniden entegrasyon için kullanıcı tarafından gerçekleştirilen müdahaleler (Spotlight, s. 167) de yer alır.

Yeni teknolojilerin potansiyelinden faydalanmak

İnternet, sosyal ağ uygulamaları, yeni ödeme teknolojileri ve şifreleme yazılımı, uyuşturucuların satın alınma ve satılma biçimlerini değiştiriyor. Bu değişiklikler sadece ilaç pazarlarını ve tüketim kalıplarını etkilemekle kalmıyor, aynı zamanda sağlık alanında ve sosyal alanda oluşturulabilecek yanıtlar için yeni fırsatlar da sunuyor. Kılavuz, "Uyuşturucu sorunlarına müdahale edilmesinde yer alanların... önleme, tedavi ve zarar azaltımı girişimlerinin daha iyi sunulmasını desteklemek için yeni teknolojilerin potansiyelini kullanmaları gerektiği" yönünde tavsiyede bulunur.

Zarar azaltımı konusunda tavsiyelerde bulunmak, tedavi uzmanlarını eğitmek ve resmi hizmetlerle ilişki kurmak istemeyen hassas gençlere ulaşmak için dijital teknolojileri kullanabilen e-sağlık müdahalelerine vurgu yapılmaktadır (Spotlight, s. 119).

Uyuşturucuya bağlı zararların azaltımı: fırsatlar ve boşluklar

Bu kılavuz, uyuşturucuya bağlı zararların önlenmesinde ve azaltılmasında bugüne kadar elde edilen ilerlemeyi değerlendirir (opioid ikame tedavisinin yaygınlaştırılması gibi), ancak daha fazla iyileştirmenin yapılabileceği fırsatların mevcut olduğu alanları da vurgular. Hepatit C enfeksiyonları, Avrupa'da uyuşturucuya bağlı sağlık maliyetlerinin önemli bir kısmını oluşturur⁽⁴⁾.

Yayında şöyle denmektedir: "Şimdilik yeni tedavilerin ortaya çıkışı ile bir fırsat doğdu ve bu hastalığın ortadan kaldırılması şu anda gerçekçi bir olasılık gibi görünüyor". Burada yayın, yeterli tedavi kapsamını garanti etmek ve gelecekte yeniden enfekte olma riski taşıyan kişileri korumak için, uyuşturucuyla müdahale

hizmetleri ile uzman karaciğer hizmetleri arasında daha iyi bir koordinasyon sağlanmasının yararlarını vurgulamaktadır (Spotlight, s. 62, Şekil 2.5). Kılavuzda, “Etkili bir aksiyon alınmadığında, özellikle hepatit C enfeksiyonu ile ilgili gelecekteki maliyetlerin katlanarak artması muhtemeldir” sonucuna varılmıştır.

Aşırı dozdan ölümlere ilişkin risk faktörleri artık iyi bilinmektedir ve hayat kurtarıcı müdahalelerde, aşırı dozda alınan opioidin etkisini tersine çeviren ilaç naloksonun sağlanması gibi bazı önemli ilerlemeler olmuştur. Bununla birlikte, Avrupa’da aşırı dozdan ölümlerde gerçekleşen artış, opioid ile ilişkili ölüm riskini azaltan bu ve diğer müdahalelerin artırılması ihtiyacını ortaya koymaktadır (Şekil 2.3 ve 2.4).

Yeni politika perspektifleri ve modern uyuşturucu sorunları esnek müdahale alanlarının oluşturulmasını gerektiriyor

Yeni politika perspektifleri ve uyuşturucu konusunda ortaya çıkan farklı sorunlar, Avrupa’da uyuşturucu kullanımı karşısında oluşturulacak müdahale girişimleri konusunda yeni sorunları beraberinde getiriyor. Vurgulanmış olduğu gibi, esnekliğe ihtiyaç vardır: “... modern uyuşturucu sorunları hızla değişebiliyor ve bu nedenle mevcut uyuşturucu politikalarını ve müdahale modellerini bertaraf etme potansiyeline sahipler”. Son zamanlarda karşılaşılan zorluklar arasında, oldukça kuvvetli opioid/afyon türevleri gibi (örn. fentaniller – Spotlight, s. 52) yeni psikoaktif maddelerin ve sentetik kanabinoidlerin (Spotlight, s. 81) hızlı bir şekilde ortaya çıkması yer almaktadır. Uyuşturucu pazarına yeni maddeler girdikçe, ön müdahale kapsamında toksikolojik kapasite ve adli tıp kapasitesi geliştirilmelidir.

Kılavuz, modern sosyo-demografik ve ekonomik değişim bağlamında, göçmenlerin ve sığınmacıların uyuşturucu sorunlarına karşı potansiyel savunmasızlıklarını ve çeşitliliği tanıyan ve güven oluşturan hizmetlere olan ihtiyacı araştırmaktadır (Tablo 3.1; Şekil 3.3). Amerika kıtasında yakın tarihte esrara yönelik yasal çerçevede gerçekleşen değişiklikler Avrupa’da politikacılar arasında ve kamuoyunda ilgi konusu olmayı sürdürüyor. (Spotlight, s. 40)⁽⁵⁾. Ve esrar bazlı ilaçların terapötik potansiyelinden istifade etme konusuna her iki bölgede giderek artan bir ilgi mevcuttur. Esrar politikası alanındaki gelişmeler, bu uyuşturucuya yönelik önleme, tedavi ve zarar azaltımı müdahaleleri konusunda çarpıcı etkilere sahip olabilir ve Avrupa dışındaki yeniliklerden önemli dersler çıkarılabilir.

AB Uyuşturucu Stratejisi 2013-2020, uyuşturucuya olan talebi, bağımlılığı ve uyuşturucuya bağlı sağlık sorunları ile sosyal zararların yanı sıra uyuşturucu arzını azaltmayı da amaçlamaktadır. Bu kılavuz, uyuşturucu talebinin azaltılması ile birlikte uyuşturucu kullanımından kaynaklanan sağlıksal ve sosyal sonuçların azaltılması ile ilgili stratejiyi de desteklemektedir.

Alexis Goosdeel şunları belirtiyor: “EMCDDA’nın, karşı karşıya kaldığımız uyuşturucu sorunlarının bir analizini, olası müdahalelerin kritik bir incelemesi ile politika kararlarını ve uygulamalarını destekleyecek pratik araçlarla birlikte sağlayarak, Avrupa vatandaşlarının sağlık ve güvenliğine en iyi şekilde katkıda bulunabileceğine inanıyoruz. Bu kılavuz, Avrupa’daki uyuşturucu kullanımına ilişkin mevcut sağlıksal ve sosyal tutum hakkındaki bilgileri kolayca erişilebilir tek bir kaynaktan toplamaya yönelik ilk ve en iddialı girişimimizdir. Bilgiler ve uygulamalardaki eksikliklerin yanı sıra iyileştirme ve geliştirme fırsatlarını vurgulayarak, gelecekte bu alanda yapılacak yepyeni bir çalışma programının temelini oluşturmaktadır.”

⁽¹⁾ İngilizce dilindeki sürümü için: www.emcdda.europa.eu/responses-guide. Bu kılavuz, her üç yılda bir yayınlanacak (çevrimiçi kaynaklar düzenli olarak güncellenecektir) ve yıllık *Avrupa İlaç Raporu* ve üç yıllık *AB İlaç Pazarı Raporu*’nu tamamlayıcı nitelikte olacaktır. Bu üç rapor bir araya geldiğinde, politika oluşturan ve uygulayan taraflara, Avrupa’nın daha sağlıklı ve daha güvenli bir yer hale gelmesine katkıda bulunacak politikalar geliştirebilmeleri ve girişimlerde bulunabilmeleri için kapsamlı bir Avrupa resmi sunmayı amaçlamaktadır.

⁽²⁾ www.emcdda.europa.eu/best-practice_en

⁽³⁾ *The Healthy Nightlife Toolbox* inisiyatifi (www.hntinfo.eu – www.emcdda.europa.eu/news/fs1/2017/emcdda-hosts-healthy-nightlife-toolbox_en) gece hayatı ortamlarında gençlerin uyuşturucu ve alkol kullanımını ve bunlarla ilgili sorunları hedefleyen müdahalelerde iyi uygulamalar hakkında bilgi toplamaktadır. Bu alanda çalışan insanlar için en iyi uygulama standartlarını geliştiren Avrupa ağları şunları içerir: *Club Health* (Kulüp Sağlığı) projesi ve *Nightlife empowerment and well-being implementation project* (NEWIP – Gece Hayatı yetkilendirme ve refah uygulama projesi). Kılavuz, uyuşturucu kontrol hizmetlerinin gece hayatı ortamlarında zarar azaltmaya yönelik müdahalelere nasıl katkı sağlayabileceği konusunda artan ilgiyi vurgulamaktadır (Spotlight, s. 139).

⁽⁴⁾ Daha fazla bilgi için bkz. www.emcdda.europa.eu/publications/insights/hepatitis-c-among-drug-users-in-europe_en ve www.emcdda.europa.eu/publications/pods/hepatitis-c-treatment_en
EMCDDA Stratejisi 2025’te özetlenen öncelikler arasında uyuşturucu kullanımını ve uyuşturucuya bağlı zararları önleme ve azaltmaya yönelik müdahaleleri desteklemek de mevcuttur www.emcdda.europa.eu/publications/work-programmes-and-strategies/strateji2025_en

⁽⁵⁾ Daha fazla bilgi için bkz. www.emcdda.europa.eu/topics/cannabis-policy_en ve www.emcdda.europa.eu/topics/pods/legal-supply-of-cannabis